

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Bunnik, 19 oktober 2018

Betreft: Reactie internetconsultatie actualisatie Erkende Maatregelenlijsten

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij reageert BOVAG op de internetconsultatie met betrekking tot de actualisatie van de energiebesparende maatregelen. In onze reactie besteden wij aandacht aan de procesgang op weg naar de internetconsultatie, waarna wij algemene opmerkingen plaatsen bij de voorgestelde maatregelenlijsten. Ten slotte zullen wij inhoudelijk ingaan op de voorgestelde lijsten met maatregelen die van toepassing zijn voor de desbetreffende afdelingen van BOVAG. Het gaat daarbij om de sectorlijsten Mobiliteit, Tankstations en Autowasbedrijven en Autoschadebedrijven. Omwille van de leesbaarheid hebben wij ons commentaar op de sectorlijsten per maatregel weergegeven in een bijlage bij deze brief.

BOVAG is een warm voorstander van energiebesparing, zeker als de voorgeschreven maatregelen zich binnen een termijn van vijf jaar laten terugverdienen. Om die reden is BOVAG sinds 2015 als voorzitter van twee werkgroepen actief betrokken geweest bij het opstellen van de Erkende Maatregelenlijsten (EML's), en wel bij de tweede lichting (Mobiliteit) en de derde lichting (Tankstations en Autowasbedrijven). Terugkijkend zijn wij erg tevreden over de wijze waarop de lijsten destijds tot stand zijn gekomen. De ondersteuning van experts, de procesbegeleiding en de dialoog over de haalbaarheid en effectiviteit van de uiteindelijke maatregelen op de lijsten, maken dat wij de totstandkoming van de eerste lichting EML's in samenwerking met het destijds verantwoordelijke Ministerie van I&W als een succes beschouwen.

Over de totstandkoming van de nieuwe lijsten

De wijze waarop het Ministerie van EZK het dossier energiebesparing van I&W heeft overgenomen, baart ons grote zorgen. Waar I&W een jaar per lijst uittrok en EML's opleverde die waren opgesteld in overleg met experts uit de branche en onder begeleidend toezicht van InfoMil en RVO, kiest EZK een heel andere marsroute. Ten eerste hebben inspraak en overleg zich beperkt tot één plenaire bijeenkomst waarna de genodigden (handhavers én bedrijfsleven) welgeteld 72 uur de tijd kregen om hun commentaren op een pre-consultatieversie in te dienen. Aangezien het bij BOVAG 3 lijsten betreft met in totaal 164 individuele maatregelen, is dit een forse opgave die men eigenlijk niet met goed fatsoen van de branches kan verwachten. Ten tweede kunnen wij niet nagaan of er serieus gekeken is naar de opmerkingen die BOVAG heeft ingediend. Van de 164 maatregelen zijn 3 geschrapt en bij de lijst Tankstations/Autowasbedrijven zijn tussen de pre-consultatie en de consultatiefase zelfs 7 maatregelen toegevoegd. Ten derde is er geen enkel overleg of dialoog in de actualisatiefase geweest, waardoor de geactualiseerde maatregelenlijsten een hoog eenzijdig opgelegd karakter lijken te hebben. Wij kunnen begrijpen dat het Ministerie van EZK onder tijds- of budgetdruk andere keuzes maakt dan zusterdepartement I&W, maar één plenaire sessie voor handhavers en bedrijfsleven met vervolgens onrealistisch korte reactietermijnen is toch echt het andere uiterste. Een terugkomdag of terugkoppeling wat er met de ingediende commentaren is gedaan, is wat BOVAG betreft het minimaal noodzakelijke om voldoende draagvlak voor de actualisatie te bewerkstelligen.

Algemene opmerkingen over de lijsten

Wat opvalt, is dat de voorgestelde lijsten zich vooral beperken tot individuele maatregelen op componentniveau. Er wordt geen rekening gehouden met het grotere verhaal van de energietransitie en evenmin wordt rekening gehouden met de sectorspecifieke warmte- en energievraag. Zo staat de warmtepomp prominent op de lijsten als een rendabele te treffen maatregel. BOVAG wijst erop dat een warmtepomp geschikt zou kunnen zijn voor een kantoor dat gebaat is bij gelijkmatige warmte, maar dat dat voor een autobedrijf wel eens heel anders uit zou kunnen pakken omdat een autobedrijf

Postadres:

Postbus 1100
3980 DC BUNNIK

Bezoekadres:

Kosterijland 15
3981 AJ Bunnik

I www.bovag.nl

KvK 404091762

ING Bank NL22INGB0000273067

een heel andere warmtevraag heeft. Wat werkt voor de ene sector, hoeft dus niet op te gaan voor de andere. Daarom betwijfelen wij of de geëxtrapoleerde maatregelen zomaar over alle sectoren heen geplaatst kunnen worden.

Daarnaast kunnen de toekomstige gemeentelijke keuzes voor warmte- en energievoorziening van grote invloed zijn op het rendement van de nu opgelegde investeringen via de EML's. Voorkómen moet worden dat het bedrijfsleven na de verplichte investeringen in energiebesparende maatregelen op korte termijn opnieuw met kosten wordt geconfronteerd als de gemeentelijke warmteplannen op wijkniveau worden uitgerold.

Met het Ministerie van I&W zijn in 2015 heldere afspraken gemaakt over de actualisatie: de eerste, tweede en derde lichter EML's worden na elkaar geactualiseerd, te beginnen met de eerste lichter. Met die aanpak krijgen de lijsten voldoende 'inweektijd' in de desbetreffende branches. EZK neemt deze afspraak niet over en dat verbaast ons, aangezien de derde lichter EML's pas sinds januari van dit jaar van kracht is. Tankstation- en Autowasondernemers worden zodoende gedwongen om binnen 18 maanden herinvesteringen te plegen. Het is niet duidelijk hoe de handhaving hier in de praktijk mee omgaat. Het is de vraag in hoeverre de betrokken ondernemers daar de financiële draagkracht voor hebben; laat staan dat het moeilijk aan deze doelgroep is uit te leggen dat zij in zeer korte tijd twee keer aan de beurt zijn. Wij begrijpen niet waarom EZK voor deze aanpak kiest.

Kijken we naar de lijsten, dan behelzen de aanpassingen veel meer dan alleen een actualisatie. Het opnemen van nieuwe maatregelen door extrapolatie uit andere branches en het rendabel verklaren van nieuwe maatregelen die in de vorige ronde nog onrendabel waren, maken dat het aantal maatregelen op de sectorlijsten voor leden van BOVAG is verdubbeld. De opmerking in het IAK dat "de actualisatie van de EML geen aanvullende kosten met zich [meebrengt], aangezien de erkende maatregelen enkel een invulling zijn van de bestaande energiebesparingsplicht uit artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit" en "[dat] deze reeds bestaan", vinden wij dan ook veel te kort door de bocht. Hoewel niet alle maatregelen op de praktijk van de individuele onderneming van toepassing zullen zijn, getuigt deze beoordeling in het IAK van weinig inlevingsvermogen in de praktijk van de ondernemer. Een goed middel om de actualisatie daadwerkelijk op lastenneutraliteit te toetsen, is de MKB-toets. BOVAG pleit er dan ook voor om de nieuwe EML's onderwerp van de MKB-toets te maken.

Dit wijzigingsvoorstel maakt energie besparen nog steeds niet makkelijk, terwijl BOVAG hier in de afgelopen twee jaar meermaals voor heeft gepleit. Het lezen en begrijpen van de Erkende Maatregelenlijsten met al hun randvoorwaarden, uitgangssituaties en alternatieve maatregelen zijn zelfs taaie kost voor energiespecialisten. Eenvoudige grafische weergaven van de maatregelen per sector in een infographic (zoals wél voor de ziekenhuizen is gedaan, maar niet voor overige branches met een EML-lijst) zou in één oogopslag al meer duidelijkheid bieden aan ondernemers. BOVAG pleit alsnog voor het centraal en in overleg opstellen van dergelijke infographics. Sowieso zou het een goede zaak zijn als EZK meer werk zou maken van voorlichting aan ondernemers op het gebied van energiebesparing. Veel ondernemers hebben geen idee dat ze bij wet verplicht zijn om energie te besparen, bij welk drempelverbruik dit moet en op welke manier. Het voornemen om per juli 2019 de informatieplicht te lanceren, verandert niets aan het feit dat ondernemers onvolledig geïnformeerd zijn; een constatering die een aantal Tweede Kamerfracties op 17 oktober jongstleden ook al heeft gemaakt in de schriftelijke inbreng voor een overleg over de voorgenomen informatieplicht.

Met vriendelijke groet,

BOVAG
Jan Bessembinders
Specialist Milieu & Veiligheid

Postadres:
Postbus 1100
3980 DC BUNNIK
Bezoekadres:
Kosterijland 15
3981 AJ Bunnik

| www.bovag.nl

KvK 404091762
ING Bank NL22INGB0000273067

Bijlage: Sectorspecifieke opmerkingen over de lijsten

Sectorlijst Autoschade

GC2 = GC5, GC5 laten vervallen (GC2 is tekstueel juist)
GD2 moet worden afgestemd op GD3, bij toepassing GD3 is GD2 niet meer rendabel
GD2 = GD4 inhoudelijk, bij GD2 maatregel wel op natuurlijk moment en bij GD4 niet????
GD5, hier ontbreken # branduren waarbij rendabel, maatregel is gericht op conventionele TL moet worden afgestemd met GD3 (led), wanneer nu welke maatregel
GD7 richt zich op het optimaliseren van conventionele TL met meer dan 2500 branduren terwijl maatregel GD3 voorschrijft dat deze door LED moeten worden vervangen, maatregel kan vervallen
GD3 = GD5, 1 laten vervallen
GD 10 moet worden afgestemd op GD11, bij toepassing GD11 niet meer rendabel
FA3 en FA4a richten zich op toepassen van HR ketel → relatie met FB1 toepassen warmtepomp???
FH1 en FH2 richten zich op IE motoren, maatregel afstemmen en samenvoegen, nu verwarrend

GC6 Zelfstandig moment: Nieuw tekstvoorstel: economische randvoorwaarden Indien gerealiseerd kan worden voor minder dan € 450,-. Technische randvoorwaarden Indien mogelijk met behoud van garantie, onderhoudscontracten, keuringen ed.

GD11 nieuw tekstvoorstel: Technische randvoorwaarden: NVT. Retrofit moet wel technisch mogelijk zijn met behoud van lichtsterkte. Economische randvoorwaarden: vanaf xx branduren.

GD12 nieuw tekstvoorstel: Technische randvoorwaarden: NVT. Retrofit moet wel technisch mogelijk zijn met behoud van lichtsterkte.

FB1: Eerder is aangegeven dat men uitgaat van het actuele gasverbruik en daarmee het vermogen niet zo relevant is. Het rendementsverloop van een CV ketel is echter niet 1:1 te vergelijken met de CoP van een warmtepomp, deze rekenmethode is te grofmazig. De TvT voor een natuurlijk moment komt nu uit op 4,9 jaar. De stookdagen zijn omgezet naar stookuren. Men refereert aan generieke data van kantoren, er wordt echter gerekend met een niet rekenkundig gemiddelde hiervan maar met een hoger getal. In combinatie met onze eerdere opmerkingen over het stookseizoen hebben wij de maatregel doorgerekend met 1250 uur / jaar (wel het rekenkundige gemiddelde). De maatregel komt dan ruim boven de 5 jaar.
Wij stellen voor om deze maatregel als generieke maatregel te laten vervallen.

FA5/FC1: De pomp heeft een vermogen van minimaal 3 kW en draait minimaal 4.000 uur per jaar. Dit zijn geen realistische draaiuren voor een CV of koelinstallatie in de branche, alleen bij 24/7 bedrijven.

FA6 Nieuw tekstvoorstel: Een cv systeem zonder vuilwater afscheider, waar meer dan x storingen optreden en/of meer dan x vers water moet worden toegevoegd per jaar. Berekeningen: er wordt 5% gasbesparing aan toegerekend, onduidelijk hoe deze zich verhoudt tot de genoemde uitgangspunten.

PC1 referentietechniek is persluchtgedreven, dit is een verzameling van technieken, kan o.a. HVLP of elektrostatisch zijn, dit is een zeer groot verschil met traditionele bekerspuit. Besparing doorrekenen voor de verschillende uitgangstechnieken. Onduidelijk of techniek wel toepasbaar is voor autoschadeherstel.

Postadres:
Postbus 1100
3980 DC BUNNIK
Bezoekadres:
Kosterijland 15
3981 AJ Bunnik

Sectorlijst Mobiliteit

FA2 en FA1a richten zich op toepassen van HR ketel → relatie met FB1 toepassen warmtepomp?

GC4 maatregelrentabiliteit niet (alleen) afhankelijk van oppervlakte, gaat om temperatuur en volume en om

| www.bovag.nl

KvK 404091762
ING Bank NL22INGB0000273067

reductie van het verbruik, deze moeten in de economische randvoorwaarden opgenomen worden. Nieuw tekstvoorstel: economische randvoorwaarden; Jaarlijks gasverbruik minder dan 170.000 m³. Minimum debiet ventilatie cq. thermisch vermogen xx bijzondere omstandigheid is vervallen in de tekst, weer opnemen maatregel is origineel niet door branche berekend, 25.000 m³/h bij 6000 m² is in overeenstemming met de minimum eis bouwbesluit, debiet toevoegen.

GB1/GB4/GB5 Er zijn nu 3 gelijke maatregelen opgenomen op verschillende uitgangssituaties met niet overeenkomende randvoorwaarden. Samenvoegen tot 1 maatregel.

GD5 Nieuw tekstvoorstel: economische randvoorwaarden Indien gerealiseerd kan worden voor minder dan € 450,-. Technische randvoorwaarden Indien mogelijk met behoud van garantie, onderhoudscontracten, keuringen ed. is niet gecombineerd met NT32, voorwaarden komen niet met NT32 overeen.

GE3/GE7 nieuw tekstvoorstel: Technische randvoorwaarden: NVT. Retrofit moet wel technisch mogelijk zijn met behoud van lichtsterkte. Twee maatregelen met dezelfde techniek, andere uitgangssituatie: samenvoegen.

GE6/GE8 Rendabel voor alle typen buitenverlichting, op bestaande lijst (17) alternatief voor energiezuinige verlichting toepassen? Samenvoegen

GA1 Nieuw tekstvoorstel: a) Aardgasverbruik voor verwarming van het kantoor en/of showroom is meer dan 25.000 m³ per jaar. b) Aardgasverbruik voor verwarming van kantoor en/of showroom is meer dan 75.000 m³ per jaar. c) Aardgasverbruik voor kantoor en/of showroom is meer dan 140.000 m³ en gelijk aan of minder dan 170.000 m³. d) Aardgasverbruik voor kantoor en/of showroom is meer dan 170.000 m³ per jaar en het kantoor en/of showroom hebben een gezamenlijk bruto vloeroppervlakte van meer dan 10.000 m². Tekst voorstel niet overgenomen, niet akkoord met de tekst

Maatregel is uitgebreid met elektriciteit, dit is niet vastgesteld in de originele maatregel. Maatregel wordt nu van toepassing op ander type gebouwen dan waarvoor originele maatregel was uitgerekend, dit kan niet via de categorie geëxporteerde maatregelen. De besparingen van de originele maatregel zijn 1:1 gekoppeld aan specifiek kantoor/showroom/hotels en zijn niet cq nauwelijks van toepassing op bedrijfshallen en/of processen. Deze maatregel moet met relevante besparingen voor andere gebouwen worden doorgerekend.

GC6 nieuw tekstvoorstel: economische randvoorwaarden minimum draaiuren per jaar xxx met een minimaal geïnstalleerd vermogen van xxx kW. Technische randvoorwaarden mits inpasbaar in bestaande ventilator / behuizing.

FA6/FA1: FA6 is al onderdeel van FA1, verwijderen van de lijst samenvoegen is niet uitgevoerd.

GB1/GB4/GB5 Er zijn nu 3 gelijke maatregelen opgenomen op verschillende uitgangssituaties met niet overeenkomende randvoorwaarden. Samenvoegen tot 1 maatregel.

FB1 Eerder is aangegeven dat men uitgaat van het actuele gasverbruik en daarmee het vermogen niet zo relevant is. Het rendementsverloop van een CV ketel is echter niet 1:1 te vergelijken met de CoP van een warmtepomp, deze rekenmethode is te grofmazig. De TvT voor een natuurlijk moment komt nu uit op 4,9 jaar. De stookdagen zijn omgezet naar stookuren. Men refereert aan generieke data van kantoren, er wordt echter gerekend met een niet rekenkundig gemiddelde hiervan maar met een hoger getal. In combinatie met onze eerdere opmerkingen over het stookseizoen hebben wij de maatregel

Postadres:

Postbus 1100

3980 DC BUNNIK

Bezoekadres:

Kosterijland 15

3981 AJ Bunnik

I www.bovag.nl

KvK 404091762

ING Bank NL22INGB0000273067

doorgerekend met 1250 uur / jaar (wel het rekenkundige gemiddelde). De maatregel komt dan ruim boven de 5 jaar.

Wij stellen voor om deze maatregel als generieke maatregel te laten vervallen.

FC1 De pomp heeft een vermogen van minimaal 3 kW en draait minimaal 4.000 uur per jaar. Dit zijn geen realistische draaiuren voor een CV of koelinstallatie in de branche, alleen bij 24/7 bedrijven.

Advies: verwijderen.

FA5 Nieuw tekstvoorstel: Een cv systeem zonder vuilwater afscheider, waar meer dan x storingen optreden en/of meer dan x vers water moet worden toegevoegd per jaar. Berekeningen: er wordt 5% gasbesparing aan toegerekend, onduidelijk hoe deze zich verhoudt tot de genoemde uitgangspunten. Dit is niet handhaafbaar.

Sectorlijst Tank en was

De verlichtingsmaatregelen zijn door de grote hoeveelheid en diversiteit onduidelijk en bevatten diverse overlap en afstemmingsfouten, bijvoorbeeld;

GE5 en GE6 gaan over beperken reclame en buitenverlichting, GE11 gaat over beperken van uitsluitend buitenverlichting.

GE5 en GE6 ook van toepassing op luifelverlichting?

GE5 en GE6 moeten worden afgestemd met GE9/GE14 en GE7 en GE8, bij toepassing van een van deze maatregelen zijn ze niet meer rendabel.

GE9 en GE14 moeten worden afgestemd.

GE7 en GE13 moeten worden afgestemd.

GE10 = GE18, 1 laten vervallen.

GE16/GE17 richten zich op het optimaliseren van conventionele TL, niet afgestemd met andere maatregelen zoals LED toepassen, bovendien gericht op bedrijfshal is NVT voor sector.

FD6 – PD 12, feitelijk zelfde maatregel met andere omschrijvingen, nakijken en samenvoegen.

FF3 = FF5, zelfde maatregel met andere economische randvoorwaarde, nakijken en samenvoegen.

GE11 Dit is niet maatregel 17 van de tankstations, maar maatregel 13. Voorstel is de maatregelen samen te voegen.

GA1 Nieuw tekstvoorstel: a) Aardgasverbruik voor verwarming van het kantoor en/of showroom is meer dan 25.000 m³ per jaar. b) Aardgasverbruik voor verwarming van kantoor en/of showroom is meer dan 75.000 m³ per jaar. c) Aardgasverbruik voor kantoor en/of showroom is meer dan 140.000 m³ en gelijk aan of minder dan 170.000 m³. d) Aardgasverbruik voor kantoor en/of showroom is meer dan 170.000 m³ per jaar en het kantoor en/of showroom hebben een gezamenlijk bruto vloeroppervlakte van meer dan 10.000 m².

Tekst voorstel niet overgenomen, niet akkoord met de tekst Maatregel is uitgebreid met elektriciteit, dit is niet vastgesteld in de originele maatregel. Maatregel wordt nu van toepassing op ander type gebouwen dan waarvoor originele maatregel was uitgerekend, dit kan niet via de categorie geëxporteerde maatregelen.

De besparingen van de originele maatregel zijn 1:1 gekoppeld aan specifiek kantoor/showroom/hotels en zijn niet cq nauwelijks van toepassing op bedrijfshallen en/of processen. Deze maatregel moet met relevante besparingen voor andere gebouwen worden doorgerekend.

GD2 nieuw tekstvoorstel: b) Klokthermostaten en/of overwerk timers toepassen.

GE1/GE2/GE3: GE1 en GE2 moeten worden afgestemd of samengevoegd; Wat is het verschil tussen basisbinnenverlichting en binnenverlichting? Dit is verwarrend De economische randvoorwaarde is bij GE1 anders dan bij GE2 voor dezelfde maatregel, branche heeft hetzelfde tarief. Economische randvoorwaarde bij accentverlichting in branduren (GE3).

Postadres:

Postbus 1100
3980 DC BUNNIK

Bezoekadres:

Kosterijland 15
3981 AJ Bunnik

I www.bovag.nl

KvK 404091762

ING Bank NL22INGB0000273067

GE16 Voorstel is de gehele maatregel te verwijderen. Is volgens mij in de geredigeerde versies van de EML 's kantoren en bedrijfshallen al gebeurd. IN 13 komt uit de EML metaal, maatregel nr. 15. Zie ook regel 234.

GC6 *) maatregel afstemmen met EX 16 op oa. lijst mobiliteit *) alle 3 de technieken moeten mogelijk zijn, onduidelijk waarom keuze voor uitsluitend kruisstroom *) technische randvoorwaarden niet verwijderen

*) alternatieve maatregel niet verwijderen, bij toepassing hiervan maatregel niet meer rendabel.

GE13 techniek c is een inhoudelijke aanpassing, niet rendabel op zelfstandig moment.

FA5 Nieuw tekstvoorstel: Een cv systeem zonder vuilwater afscheider, waar meer dan x storingen optreden en/of meer dan x vers water moet worden toegevoegd per jaar.

FA1 Nieuw tekstvoorstel: economische randvoorwaarden Indien gerealiseerd kan worden voor minder dan € 450,-. Technische randvoorwaarden Indien mogelijk met behoud van garantie, onderhoudscontracten, keuringen ed.

Postadres:
Postbus 1100
3980 DC BUNNIK
Bezoekadres:
Kosterijland 15
3981 AJ Bunnik

| www.bovag.nl

KvK 404091762
ING Bank NL22INGB0000273067